

Højmesse er meningskabelse – hvis den ikke giver mening, bliver den fravalgt

Behov for fokus på sammenhæng og helhed i gudstjenesten

I pixiudgaven af skriftet Gudstjenesten beskrives ”gudstjenestens hvorfor”.

Jeg vil gerne tilføje, at gudstjenesten som meningskabelse.

Der spørges i materialet, om det nutidige menneske kan finde liv og mening i gudstjenestens liturgi? Med følgende indlæg vil jeg gerne – som helt almindelig lægmand og aktiv kirkegænger – tage denne tråd op. Jeg vil opfordre til, at der i gudstjenesten bliver større fokus på at formidle og synliggøre sammenhængen mellem gudstjenestens enkelte dele, så den opleves som en meningsfuld helhed. Mit indlæg omfatter i særlig grad højmesse og det er den jeg tænker på, når jeg i det følgende taler om gudstjeneste.

Gudstjenesten er vigtig, fordi jeg kommer ind i et særligt rum og får et kristent perspektiv på min tilværelse. Som kirkegænger lytter jeg til ord og musik og deltager i ritualer, så jeg ud fra en kristen sammenhæng kan forstå og opleve den dybere mening med mit liv, min hverdag og mine relationer til både medmennesker og til Gud.

Derfor er det helt afgørende, at de ord og ritualer, der anvendes i gudstjenesten giver mening for den enkelte kirkegænger - uanset om man er en kirkevant eller kirkefremmed.

Den kirkevante kan måske allerede ud fra de første bønner afkode, hvad gudstjenesten handler om, men mange kirkefremmede har overhovedet ikke en baggrundsviden for at gøre det - de ved ikke, hvad de skal lægge mærke til og forstår ikke den dybere betydning af det, der foregår.

Gruppen af såkaldte kirkefremmede rummer en bred vifte af forskellige holdninger til Folkekirken og til kristendommen. Nogle er skeptiske og kommer mest af pligt i forbindelse med særlige livsbegivenheder. Men det er også min klare erfaring fra min egen familie, venner og omgangskreds, at der i fx ethvert dåbsfølge sidder mennesker med en religiøs længsel og som kommer til kirken med et håb om at blive beriget, selv om de meget sjældent kommer i kirken. Det er denne sidstnævnte gruppe af kirkefremmede, som jeg særligt er optaget af og som jeg håber, Folkekirken kan komme mere i møde ved at arbejde med gudstjenesten.

En illustration fra den virkelige verden.

Lad mig illustrere med en lille fortælling fra mit eget liv, hvordan det kan opleves at være kirkefremmed til en højmesse.

Da mine to drenge var 10 – 12 år, gik de til skoleskak. Min mand kan spille skak og syntes, det var godt, at børnene også lærte det. Jeg bakkede fuldt ud op om det, for selv om jeg ikke selv kan spille skak, synes jeg, det er et fint klassisk spil at kunne mestre og det var med til at lære børnene at fordybe sig og desuden var det et rigtig fint supplement til deres sportsaktiviteter m.v.

Med til undervisningen hørte, at man nogle lørdage var til turneringer med andre folkeskoler. Da vi forældre skulle skiftes til at stå for transporten, blev det en dag mig, der brugte det meste af en lørdag på en skoleskaktturnering. Det blev en lang dag med en del kopper kaffe! Men det blev også en vigtig øjenåbner for mig, for jeg mærkede pludselig, hvordan det er at stå som fuldstændig udenforstående i en virkelighed, som alle de andre var helt fortrolig med.

Mens børnene spillede skak, gik lærere og forældre stille rundt mellem bordene og betragtede de forskellige spil. De kom med indforståede blikke og anerkendende nik og smil, når en spiller lavede et rigtig godt træk. Imens stod jeg blot og prøvede ikke at se alt for uvidende og dum ud! For jeg

kiggede ind i en verden, hvor jeg bare slet ikke forstod, hvad der foregik! Jeg kunne nogenlunde skelne de forskellige brikker fra hinanden, men jeg forstod slet ikke de forskellige træk og udviklingen i spillene.

Man kan spørge sig selv om, hvorfor jeg så ikke bare lærte at spille skak. Mine drenge prøvede flere gange ihærdigt at lære mig, hvilke træk de forskellige brikker må lave, men jeg forstod aldrig rigtig meningen med spillet. Nu er der gået så mange år og nu konstaterer jeg vist bare, at det faktisk ikke er særlig vigtig for mig mere at lære at spille skak.

Jeg oplever, at det er på samme måde for mange af de kirkegængere, der kun møder gudstjenesten i forbindelse med barnedåb, minikonfirmandundervisning, konfirmationer, bryllupper, begravelser.

Jeg kender mange forældre, der f.eks. i forbindelse med deres børns barnedåb eller konfirmandundervisning har forsøgt at give højmessen en chance, men de opgav hurtigt. Måske er deres oplevelse fuldstændig ligesom da jeg var til skoleskak! At de sidder på kirkebænken og kigger ind i en gudstjeneste, som ikke giver mening for dem.

Jeg har ofte i kirkelige sammenhænge hørt argumentet, at så må de kirkefremmede jo bare lære "spillereglerne". Ligesom man må lære spillereglerne, hvis man vil have noget ud af at se en fodboldkamp.

Det argument er jo for så vidt rigtig nok – i hvert fald, hvis vi synes, at det der foregår i en gudstjeneste ikke er vigtigere, end det, der foregår i en fodboldkamp!

Jeg ser faktisk mange fodboldkampe, så det er overhovedet ikke for at nedgøre den sportsgren, men gudstjenesten og Guds ord handler alligevel om nogle dybere og meget mere essentielle dimensioner i et menneskeliv.

Så HVIS vi som folkekirke synes, at det, der foregår i en søndagsgudstjeneste, handler om noget af det allervigtigste i verden, ja så er vi vel også forpligtede til at forsøge at åbne denne verden mere op for kirkegængerne – uanset om de er kirkevante eller kirkefremmede – og give dem en hjælpende hånd med at finde vej gennem gudstjenesten, så den bliver meningsfuld for dem.

Hvordan kan man skabe mening i gudstjenesten?

a) En kort introduktion lige før gudstjenesten starter

Jeg tænker, at enhver præst i sin forberedelse af gudstjenesten nøje overveje, hvordan tekster, bønner og salmer kan spille sammen og hvad der skal være prædikens primære budskab. Men denne viden har kirkegængerne ikke, når de kommer i kirke.

Hvorfor ikke fortælle menigheden allerede ved højmessens start, hvad temaet er i denne søndags gudstjeneste. Så har kirkegængerne nogle "knage", som de kan hænge salmer, tekster og bønner op på og så skabes der meget mere sammenhæng i den gudstjeneste, som præsten har planlagt og det budskab, som præsten gerne vil formidle, kommer frem på en meget tydeligere måde. Det er alt for sent, at sammenhængen mellem disse dele først åbenbares, når vi kommer til prædikenen!

En kort introduktion til gudstjenestens temaer den konkrete søndag kan gøres enkelt og fint med ganske få ord enten lige før eller lige efter bedeslagene. I min kirke gør præsten det indimellem og det giver en helt anden sammenhæng og meget større glæde og fællesskab omkring gudstjenesten – både for den kirkevante og for den, der ikke kommer så ofte. Samtidig viser præsten sig som et menneske af kød og blod, der har noget på hjerte, som han/hun gerne vil dele med kirkegængerne/menigheden.

Det vil være et fantastisk løft for gudstjenesten/højmessen, hvis flere præster vil gøre dette.

En god anden mulighed er mere brug af de sociale medier. F.eks. små intro'er på facebook m.v. et par dage før gudstjenesten. Det er også med til at give mening og kan også være en appetitvækker for dem, der overvejer at gå i kirke.

Skeptikere vil måske spørge, om det så ikke ender i meningstyranni og præsten skal vel ikke pådutte kirkegængerne, hvad de skal fokusere på. Naturligvis er der fuld frihed til, at vi som kirkegængere sidder og lader os inspirere af meget andet end præstens tema. Det kan man jo sagtens gøre, selv om præsten i gudstjenestens start fortæller om det tema, som han/hun har valgt at fokusere på den pågældende søndag. Et tema som jo alligevel på et tidspunkt vil blive synlig i prædikenen.

b) De gammeltestamentlige teksters rolle i gudstjenesten

I dag startes gudstjenesten med bøn og første læsning er fra det gamle testamente. Helt uden nogen introduktion kan man godt få GL. testamente teksterne galt i halsen og man kan let tænke "hvis det er kristendom, så ...." Jeg synes ikke, at GL. testamenteteksterne skal udgå af gudstjenesten, for de er jo vigtige forudsætninger for teksterne i Det nye testamente. Men de skal måske have nogle få ord med på vejen. Det kunne f.eks. være ved introduktionen i starten eller man kunne indlede læsningen med en lille ledetråd om, hvad og hvem teksten handler om.

Efter min mening skal man ikke være så bange for at komme med små bemærkninger i løbet af gudstjenesten, som kan være en hjælp for kirkegængerne. Efter min mening underminerer de slet ikke tekster og ritualer, men er derimod med til at skabe fællesskab og nedbryde barrieren mellem præst og menighed.

c) En fast liturgi med plads til mindre lokale forskelle

En tredje måde at skabe mening på, er at have en ret fast liturgi og struktur i gudstjenesten. Det er med til at gøre trinnet ind til kirken lettere at træde ind over, når liturgien er velkendt, selv om man ikke kommer så ofte. Men der må gerne være plads til mindre lokale forskelle, så man i det enkelte sogn kan finde den form, der passer bedst dér.

d) Formidling forfladiger ikke budskabet

Det er vigtig for mig at sige, at de forskellige tiltag ovenfor ikke skal tages for at "lefle for folket". Det er faktisk min erfaring, at langt de fleste - også blandt de vante kirkegængere - synes, det er meget livgivende, når der f.eks. er en lille introduktion i starten af gudstjenesten eller nogle få indledende ord før en lidt svær tilgængelig tekstlæsning. Budskabet skal ikke forfladiges, men skal formidles, så det giver mening for dem, der lytter til det!

Hvad sker der, hvis vi ikke gør noget?

Jeg er indimellem bekymret for, at kirken er ved at blive irrelevant for mange mennesker, fordi de – når de kommer til gudstjeneste – oplever, at den ikke giver mening for dem. Jeg kigger ofte på kirkegængere, når de kommer ind i kirken og ser igen på deres blikke, når de går igen en times tid senere. Det er en meget sund øvelse, for de fleste kommer åbne og forventningsfulde i kirken, men når de går ud af kirken, så ser man, hvem der er blevet oplivede af gudstjenesten og hvem der er udmattet og mest tænker "Pyh ha, lad os komme hjem"!

Mange kirkefremmede møder kun gudstjenesten og kirken i forbindelse med livets store begivenheder og så måske også ved juletid. Hvis folk i de situationer ikke oplever en relevant og meningsfuld kirke, vil de til slut fravælge at bruge kirken til disse livsbegivenheder.

Mange har allerede i forvejen fravalgt kirken og gudstjenesten som rammen for deres søgen efter stilhed og "det åndelige" i den almindelige hverdag – her finder de større glæde ved at gå til yoga og mindfulness! De har en længsel efter det stille og de dybere lag i menneskelivet, men de søger det ikke i kirken!

Vi vælger ikke mere kun ud fra pligt eller tradition, men vi vælger det, der giver mening for os. Det gælder mere og mere og i alle livets forhold. Hvis folkekirken i stadig højere grad fravælges, fordi den ikke længere opleves som relevant og meningsfuld, er der vel grænser for, hvor længe man kan tale om en folkekirke! I den sammenhæng er det jo i en coronatid meget tankevækkende, hvor lidt kirke og gudstjenesteliv fylder i planerne for genåbningen af samfundet!

Det er således hensynet både til meningsskabelsen for den enkelte og hensynet til folkekirkens fremtid og position, der får mig til at appellere til, at man har meget mere fokus på at formidle og introducere til, hvad der er sker i løbet af gudstjenesten.

Hanne Dalgaard
Viborg

Filnavn: Gudstjeneste er meningskabelse
Bibliotek: C:\WINDOWS\System32
Skabelon: C:\Users\hanne\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.d
otm
Titel:
Emne:
Forfatter: Hanne
Nøgleord:
Kommentarer:
Oprettelsesdato: 20/03/2021 16:08:00
Versionsnummer: 33
Senest gemt: 26/03/2021 23:07:00
Senest gemt af: Hanne
Redigeringstid: 531 minutter
Senest udskrevet: 27/03/2021 08:30:00
Ved seneste fulde udskrift
Sider: 4
Ord: 1.709 (ca.)
Tegn: 9.744 (ca.)